

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 315/2024-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Dudíša a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

zastúpeného zákonnou zástupkyňou [REDACTED] oboch právne zastúpených advokátkou Mgr. Kamilou Paľovčíkovou, Námestie osloboditeľov 77, Michalovce, proti postupu Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 23P/115/2019 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 23P/115/2019 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Michalovce **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 23P/115/2019 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľke [REDACTED] **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **500 eur** a maloletému sťažovateľovi [REDACTED] **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **1 000 eur**, ktoré im **j e** Okresný súd Michalovce **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Michalovce **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania **1 301,62 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a ich argumentácia

- Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 11. júna 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na ochranu

pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom okresného súdu v napadnutom konaní označenom v záhlaví tohto rozhodnutia. Žiadajú, aby im ústavný súd priznal primerané finančné zadostučinenie každému v sume 5 000 eur a náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

1.1. Uznesením č. k. IV. ÚS 315/2024-14 z 25. júna 2024 ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v časti namietaného porušenia základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru. Vo zvyšnej časti, t. j. v časti namietaného porušenia práva podľa čl. 47 ods. 2 charty ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že predmetom namietaného konania, ktoré sa začalo 11. júna 2019 na základe návrhu sťažovateľky (matky), je rozvod manželstva a úprava výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému sťažovateľovi na čas po rozvode. V návrhu sťažovateľka požadovala zverenie maloletého do jej osobnej starostlivosti a súčasne úpravu výživného a styku otca s maloletým.

3. Sťažovatelia poukazujú na priebeh napadnutého konania a namietajú jeho neprimeranú dĺžku a neefektívny postup okresného súdu. Uvádzajú, že vec je právoplatne skončená, len pokiaľ ide o rozvod manželstva, keďže odvolací súd rozsudkom z 31. mája 2023 zrušil rozsudok okresného súdu vyhlásený na pojednávaní 24. mája 2022 v napadnutých výrokoch týkajúcich sa úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas po rozvode a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Po vrátení veci sa 21. septembra 2023 uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo v dôsledku neprítomnosti otca odročené na neurčito. Ďalší termín pojednávania bol okresným súdom stanovený na 21. marec 2024, avšak aj tento bol následne zrušený z dôvodu, že otec podal opätovnú námietku zaujatosti proti konajúcej sudkyni. Podľa názoru sťažovateľov koná okresný súd nehospodárne, neefektívne, čoho dôsledkom je ústavne neakceptovateľná dĺžka konania. Sťažovatelia v tejto súvislosti akcentujú, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie vo veciach starostlivosti súdu o maloleté dieťa, ktoré vyžaduje efektívne vedenie konania s mimoriadnou starostlivosťou.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

4. V reakcii na výzvu ústavného súdu okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti sp. zn. 1SprV/333/2024 z 23. júla 2024 uvádza, že súbežne s napadnutým konaním boli vedené viaceré konania týkajúce sa maloletého sťažovateľa (konania o nariadenie neodkladného opatrenia, o výkon rozhodnutia, o úprave výkonu rodičovských práv a povinností na čas do rozvodu), pričom v postupe

konajúcej sudkyne neboli (okrem mesiacov júl a august 2020) zistené žiadne významné priet'ahy v konaní. Zo stanoviska zákonnej sudkyne JUDr. Jany Uhrinovej pripojeného k vyjadreniu predsedu okresného súdu vyplýva, že dôvodom predĺženia konania boli námietky zaujatosti opakovane uplatňované proti jej osobe oboma účastníkmi konania, v dôsledku čoho musel byť súdny spis predkladaný nadriadenému súdu na rozhodnutie. Upriamuje pozornosť na správanie sťažovateľky, ktorá sa bezdôvodne odmietla ustanoviť s maloletým k súdnej znalkyni, pričom z dôvodu jej nespolupráce bol spis vrátený znalkyňou bez vypracovania znaleckého posudku. Celý priebeh konania ovplyvnil predovšetkým vysoko konfliktný vzťah rodičov maloletého dieťaťa, ktoré sa stalo predmetom ich nezhôd. Napriek snahe konajúceho súdu pomôcť rodičom spracovať ich porozvodový konfliktný vzťah, napraviť komunikáciu a obnoviť dobrý vzťah medzi otcom a maloletým synom ani jeden z rodičov nerešpektoval psychológov, čím došlo k zmareniu cieľa sledovaného nariadenými výchovnými opatreniami.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania a obsahom vyžiadaného súdneho spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľov o ústavne neakceptovateľnej dĺžke napadnutého konania, ktorého predmetom je rozhodovanie o rozvode manželstva a úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas po rozvode.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote:

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

8. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 12 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

9. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona (civilné mimosporové konania) sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Povinnosť súdu konať v civilnom mimosporovom konaní bez prietáhov je vyjadrená napr. aj v § 30 CMP, podľa ktorého po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá, ďalej v § 31 CMP, podľa ktorého súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní, ale aj v § 34 CMP, ktorým je vylúčená aplikácia ustanovení Civilného sporového poriadku o koncentrácii konania (vrátane sudcovskej koncentrácie konania).

10. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) pri poskytovaní ochrany práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého obsahové komponenty sú v zásade identické s obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, uplatňuje kritérium významu veci z pohľadu sťažovateľa a v tejto súvislosti diferencuje posudzovanie primeranosti plynulosti konania do troch skupín; ide o konania vyžadujúce primeranú rýchlosť, osobitnú rýchlosť alebo výnimočnú rýchlosť (m. m. III. ÚS 254/2015, III. ÚS 181/2011, II. ÚS 276/2020).

11. Ústavný súd zdôrazňuje, že práve v konaniach, ktorých predmetom je rozhodovanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých, sa zo strany všeobecných súdov vyžaduje efektívne vedenie konania s mimoriadnou pozornosťou a postup súdu s osobitnou rýchlosťou (obdobne I. ÚS 500/2019). V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na judikatúru ESLP, z ktorej vyplýva, že prípady týkajúce sa starostlivosti o deti je nevyhnuté prejednávať so všetkou rýchlosťou (pozri rozsudok vo veci Fiala proti Českej republike z 18. 7. 2006, bod 76, porovnaj tiež rozsudky vo veciach Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004). S ohľadom na uvedené tak povaha napadnutého konania odôvodňovala zo strany ústavného súdu prísnejšie hodnotenie jeho priebehu z toho hľadiska, či v ňom nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou konajúceho súdu nedošlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a podľa čl. 38 ods. 2 listiny), ako aj ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní boli spôsobené zbytočné prietahy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) a s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (rozsudok vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. júna 2000, sťažnosť č. 30979/96) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto ústavný súd hodnotil aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

Právna a faktická zložitosť veci

13. Pokiaľ ide o prvé kritérium, t. j. právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom konania bolo rozhodovanie o rozvoде manželstva a úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu na čas po rozvoде, čo nemožno považovať za vec právne zložitú, keďže prameňom práva pre rozhodnutie v danej veci je predovšetkým zákon

č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý je bežne v súdnej praxi aplikovaný.

14. Z hľadiska skutkovej zložitosti prejednávanej veci však možno s prihliadnutím na konkrétne okolnosti konštatovať, že vec patrí medzi skutkovo zložitejšie, keďže ide o prípad, keď bol priebeh namietaného konania poznačený vysoko hostilným vzťahom oboch rodičov, ktorí v konaní predostreli rozdielne predstavy o úprave svojich práv vo vzťahu k maloletému dieťaťu, najmä pokiaľ ide o osobnú starostlivosť, a následne o úprave styku. O mimoriadne negatívnom vzťahu účastníkov konania svedčia taktiež viaceré súbežne prebiehajúce konania týkajúce sa starostlivosti o maloletého sťažovateľa, ako aj vydanie zákazu priblíženia sa či vzájomné podávanie trestných oznámení nielen proti sebe navzájom, ale aj proti ďalším rodinným príslušníkom. Okolnosti vyplývajúce z obsahu vyžiadaného súdneho spisu preto viedli ústavný súd k záveru, že prejednávaná vec je fakticky zložitejšia.

Správanie sťažovateľov

15. Ďalším ústavným súdom posudzovaným kritériom je správanie sťažovateľov v napadnutom konaní.

15.1. Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľka významnou mierou prispela k dĺžke namietaného konania. Z obsahu súdneho spisu je zrejмый odmietavý prístup sťažovateľky k sanácii vzájomne narušených vzťahov s otcom maloletého dieťaťa, čo vyplýva okrem iného aj zo záverečnej správy Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce, referátu poradensko-psychologických služieb zo 17. marca 2020, podľa ktorej sa sťažovateľku napriek viacerým snahám nepodarilo presvedčiť k spolupráci. Rovnako sťažovateľka zmarila realizáciu súdom nariadeného znaleckého dokazovania, ktorého predmetom malo byť zistenie podstatných skutočností potrebných pre rozhodnutie súdu o úprave styku otca s maloletým. Bezdôvodne trvala iba na psychologickom vyšetrení otca a napriek opakovaným snahám ustanovenej znalkyne sa k nej spolu s maloletým synom nedostavila na vyšetrenie. V dôsledku uvedeného konania sťažovateľky znalkyňa vrátila súdny spis okresnému súdu bez vypracovania znaleckého posudku. Ústavný súd musí prisvedčiť taktiež tvrdeniu okresného súdu, že k predĺženiu konania dochádzalo aj pre opakované uplatňovanie námietok zaujatosti proti konajúcej sudkyňi obomi účastníkmi konania (sťažovateľka podala dve námietky zaujatosti, pozn.), v dôsledku čoho bol spis viackrát predkladaný nadriadenému súdu na rozhodnutie o nich. Podľa judikatúry ESLP sťažovateľovi síce nemôže byť vyčítané uplatnenie procesných prostriedkov, ktoré mu na ochranu jeho práv poskytuje vnútroštátny právny poriadok, avšak na druhej strane nemožno pričítať štátu zodpovednosť za prieťahy, ktoré v konaní vznikli v dôsledku nutnosti vysporiadať sa s takýmito návrhmi (k tomu pozri rozsudok ESLP z 25. 5. 2004 vo veci Dostál proti Českej republike, sťažnosť č. 52859/99). Súčasne sťažovateľka, resp. jej právna zástupkyňa nerešpektovali ani opakované výzvy okresného súdu na predloženie potrebných listín preukazujúcich príjem sťažovateľky a náklady za príslušné obdobie, ktoré konajúcemu súdu zdokladovala až na základe opakovanej urgencie. Napokon ústavný súd nemohol prehliadnuť ani skutočnosť, že sťažovateľka sa na ústavný súd so svojou ústavnou sťažnosťou obrátila v čase, keď už mala vedomosť o tom, že zákonná sudkyňa má v úmysle na nasledujúcom pojednávaní nariadenom na 27. jún 2024 vyhlásiť rozsudok vo veci samej (zápisnica o pojednávaní zo 14. mája 2024), čo môže signalizovať určitú účelovosť jej konania. Ústavný súd považoval

za potrebné všetky tieto okolnosti osobitne zohľadniť na ťarchu sťažovateľky pri rozhodovaní o sume primeraného finančného zadostučinenia.

15.2. Predmetné závery však nemožno vzťahovať na maloletého sťažovateľa, ktorý svojím konaním nemohol žiadnym spôsobom prispieť k dĺžke namietaného konania.

Postup okresného súdu

16. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní ako tretie kritérium pre posúdenie vzniku zbytočných prieťahov. I keď bola doterajšia dĺžka konania vo významnej miere ovplyvnená (aj) správaním sťažovateľky, nemožno vzhľadom na celkové trvanie konania (viac ako 5 rokov) považovať postup súdu za efektívny. Ako už bolo uvedené, predmetom napadnutého konania bola úprava výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, čo si vyžadovalo zo strany konajúceho súdu promptnú akciu. To však podľa názoru ústavného súdu naplnené nebolo.

17. O nesústredenom postupe okresného súdu svedčí zrušenie jeho (v poradí prvého) rozsudku č. k. 23P/115/2019-626 z 24. mája 2022 odvolacím súdom vo výrokoch týkajúcich sa úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu z dôvodu nedostatočne zisteného skutočného stavu veci, najmä pokiaľ išlo o dôvody neochoty maloletého stýkať sa s jeho otcom (rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 8CoP/336/2022-735 z 31. mája 2023). Vec bola vrátená okresnému súdu na zopakovanie dokazovania na účely rozhodnutia o výchove maloletého za súčasného rešpektovania rovnoprávneho postavenia oboch rodičov. Právoplatným sa teda stal len výrok o rozvoze manželstva.

18. Ústavný súd súčasne identifikoval v postupe okresného súdu niekoľko kratších období nečinnosti. Stalo sa tak hneď v počiatočnej fáze konania, ktorá síce bola ovplyvnená objektívnou okolnosťou – pandemiou COVID-19 a s tým spojenými protipandemickými opatreniami, čo ústavný súd vzal do úvahy, avšak nemôže to ospravedlniť zdĺhavý postup súdu v súvislosti s nariadením znaleckého dokazovania. Okresný súd totiž 12. marca 2020 odročil ďalšie pojednávanie na neurčito na účely nariadenia znaleckého dokazovania, avšak až 30. októbra 2020 pristúpil po kontaktovaní viacerých súdnych znalcov k ustanoveniu súdnej znalkyne, ktorej uložil povinnosť vypracovať znalecký posudok. Obdobne realizoval pojednávanie 21. septembra 2023, ktoré odročil na neurčito z dôvodu adresovania výzvy otcovi na oznámenie termínu jeho pobytu na území Slovenskej republiky, no až vo februári 2024, t. j. s odstupom 5 mesiacov, nariadil ďalší termín pojednávania, ako aj výsluch maloletého sťažovateľa, ktorý sa uskutočnil 15. marca 2024.

19. Ako neefektívny ústavný súd hodnotí taktiež postup okresného súdu, ktorý úplne nadbytočne predložil nadriadenému súdu na rozhodnutie podanie otca z 15. marca 2024 označené ako „námetka zaujatosti“, ktoré však nespĺňalo náležitosti vyžadované zákonom podľa § 52 ods. 2 CSP, preto bola vec vrátená okresnému súdu bez rozhodnutia (uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 19NcP/9/2024-801 z 26. marca 2024).

20. Po komplexnom posúdení všetkých skutočností ústavný súd uzatvára, že dĺžku napadnutého konania, prihliadajúc na citlivosť jeho predmetu, nemožno považovať za ústavne akceptovateľnú. Vyslovil preto porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a podľa čl. 38 ods. 2 listiny) a ich práva na prejednanie záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života:

21. Sťažovatelia v súvislosti s neprimeranou dĺžkou konania namietajú taktiež existenciu neoprávneného zásahu do ich práva na rodinný život.

22. Nedostatočná rýchlость postupu štátnych orgánov v konaní o úprave práv a povinností k deťom, najmä však čo sa týka otázky zverenia do starostlivosti a úpravy styku rodičov k deťom, môže okrem vyslovenia porušenia práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vyústiť aj do porušenia práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života (Bergmann proti Českej republike z 27. 10. 2011, § 62, Koudelka proti Českej republike z 20. 7. 2006, § 68, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004, § 107 a pod.).

23. Pod „neoprávneným zasahovaním“ treba rozumieť také zasahovanie, ktoré nemá základ v zákonnej úprave, nesleduje ustanovený cieľ, nedbá na podstatu a zmysel obmedzovaného základného práva alebo nie je nevyhnutným a primeraným opatrením na dosiahnutie ustanoveného cieľa (I. ÚS 13/2000).

24. Nesplnenie pozitívneho záväzku štátu a jeho orgánov (aj všeobecných súdov) zabezpečiť účinnú ochranu práv a slobôd jednotlivcov v primeranej lehote možno považovať za neoprávnený zásah do rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy (a podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru) vtedy, ak je nepochybné, že v dôsledku nedostatku existencie meritórneho rozhodnutia, ktorým by boli upravené práva a povinnosti rodiča k maloletému, sa zhoršuje postavenie dotknutého rodiča v tom zmysle, že rozvíjanie, resp. obnova vzťahu dotknutého rodiča s jeho dieťaťom je v súvislosti s uplynulým časom podstatne sťažená.

25. Ústavný súd konštatuje, že nezistil takú intenzitu zbytočných prietahov v namietanom konaní, ktorá by mala za následok zásah až do samotnej podstaty označených hmotných práv sťažovateľov, a teda by mu umožnila urobiť záver o ich porušení. V tomto smere je potrebné poukázať na skutočnosť, že maloletý sťažovateľ bol zverený do osobnej starostlivosti sťažovateľky, v ktorej sa nachádzal počas celú dobu napadnutého konania. Ako už bolo zmienené, predĺženie namietaného konania bolo v podstatnej miere spôsobené nepriateľským vzťahom oboch rodičov a ich neschopnosťou prekonať vzájomnú nevraživosť, nehl'adiac pritom na záujmy vlastného dieťaťa, pričom konajúcemu súdu nie je možné vytknúť, že sa svojou aktivitou nepokúsil o obnovu týchto narušených vzťahov. Práve naopak, okresný súd opakovane nariadil výchovné opatrenia, no v dôsledku neochoty oboch rodičov spolupracovať s odborníkmi ostala snaha okresného súdu bez výsledku. K určitej zmene postoja sťažovateľky aj otca pritom došlo až v záverečnej fáze konania, keď nadviazali spoluprácu s príslušnými odborníkmi.

26. Vylúčenie možnosti vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 19 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru preto ústavný súd vedie k záveru o nevyhovení ústavnej sťažnosti sťažovateľov v tejto časti tak, ako to je uvedené v bode 5 výrokovej časti tohto nálezu (§ 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario*).

IV.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

27. V súlade s čl. 127 ods. 2 druhou vetou ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

28. Ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov vzhľadom na to, že namietané konanie nebolo v čase prerokovania ústavnej sťažnosti právoplatne skončené z dôvodu, že proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 23P/115/2019 z 27. júna 2024 podal otec odvolanie a okresný súd vykonáva procesné úkony súvisiace s predložením veci odvolaciemu súdu na rozhodnutie (bod 2 výroku rozhodnutia).

29. Sťažovatelia si v ústavnej sťažnosti uplatnili nárok na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každý 5 000 eur. Ústavný súd v danom prípade pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, považoval za spravodlivé priznať maloletému sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 1 000 eur a sťažovateľke finančné zadosťučinenie 500 eur, keďže, ako už bolo zmienené, táto svojím správaním nepochybne prispela k dĺžke namietaného konania (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľov na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

30. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania celkom 1 301,62 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

31. Pri výpočte náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby realizované v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) á 343,25 eur (§ 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky). Takto určená suma sa uplatní za úkony v prospech zastúpenej sťažovateľky, pričom v prípade maloletého sťažovateľa sa odmena kráti o 50 % podľa § 13 ods. 2 vyhlášky, t. j. na sumu 171,63 eur za jeden úkon právnej služby. Odmena za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2024 preto spolu s režijným paušálom (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje u sťažovateľky 713,96 eur (2 x 343,25 + 2 x 13,73) a u maloletého sťažovateľa 370,72 eur (2 x 171,63 eur + 2 x 13,73 eur), t. j. spolu 1 084,68 eur. Keďže právna zástupkyňa sťažovateľov je platiteľom dane z pridanej hodnoty, uvedená suma bola zvýšená o 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky. Ústavný súd teda priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia v sume 1 301,62 eur.

32. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu, a to do dvoch mesiacov od jeho právoplatnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. augusta 2024

Libor Duľa
predseda senátu